

Esteettömyys uimahalleissa

**Opas suunnittelijoille ja henkilökunnalle
2020**

Helsinki

Kannen kuva: Niina Kilpelä

Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2020:21

ISBN 978-952-331-775-8 (verkkojulkaisu)

ISSN-L 2242-4504

ISSN 2323-8135 (verkkojulkaisu)

Aluksi

Tämä opas on suunnattu uimahallien suunnittelijoille ja henkilökunnalle sekä uimahallien kiinteistöjen omistajille. Opasta voi käyttää sekä uudisrakennuksia että peruskorjauksia suunniteltaessa.

Tähän oppaaseen on koottu uimahallin eri tiloihin liittyviä esteettömyysvaatimuksia. Lisäksi jokaisen luvun alkuun on koottu otteet aiheeseen liittyvistä asetuksista. Opas on tarkoitettu luettavaksi rinnan ympäristöministeriön vuonna 2019 julkaiseman oppaan ”Esteetön rakennus ja ympäristö” kanssa, joka sisältää laajasti myös uimahalleja koskevia esteettömyysmääräyksiä ja -ohjeita. Lisäksi Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa ”Esteettömät sisäliikuntatilat” on uimahalleja koskevia esteettömyysohjeita. Esteettömyys uimahalleissa -opas täydentää aiemmin julkaistuja oppaita uimahalleja koskevien esteettömyysohjeiden ja Helsingin kaupungin esteettömyyslinjausten osalta.

[Esteetön rakennus ja ympäristö -opas: Esteetön rakennus ja ympäristö - Ympäristöministeriö](#)

Uinti on yksi suosituimmista sisäliikuntamuodoista ja yksi niistä harvoista liikuntamuodoista, jotka soveltuvat lähes kaikille. Uimahallissa tulee ottaa huomioon uimaopetuksen, kuntouinnin, uintiurheilun, vammaisliikunnan ja -urheilun ja erilaisten käyttäjäryhmien tarpeet. Esteettömyyden tulee olla suunnittelun lähtökohta. Uimahallin yhteyteen soveltuu useita eri oheistoimintoja, kuten esimerkiksi kuntosalitilat ja voimistelutilat. Näiden tilojen käsittely on rajattu tämän oppaan ulkopuolelle.

Esteettömyyden kehittämisen lähtökohtina ovat toiminta tiloissa ja tiloja käyttävät ihmiset (asiakkaat ja henkilökunta) sekä eri käyttäjäryhmien tarpeet ympäristön saavutettavuuden ja toimivuuden kannalta. Liikkumis- ja toimimisesteisillä ihmisillä tarkoitetaan tässä yhteydessä myös ikääntyneitä.

Suunnitteluvaiheessa on tärkeää yhdistää sekä oppaassa esitetyt esteettömyyden määräykset ja ohjeet että uimahallin käytännöt, niin että tilat muodostavat käyttäjän kannalta selkeän ja sujuvasti käytettävän kokonaisuuden.

Oppaan laatimista on ohjannut ryhmä, johon ovat kuuluneet seuraavat edustajat:

Pirjo Tujula, Helsingin kaupunki / Esteettömyysasiamies

Päivi Etelämäki, Helsingin kaupunki / Rakennukset ja yleiset alueet /
vs. palvelutilaverkkoyksikön päällikkö

Vera Schulman, Helsingin kaupunki / Kasvatus ja koulutus / Tila-
hankkeet / Tilahankeyksikön päällikkö

Pirjo Sipiläinen, Helsingin kaupunki / Sosiaali ja terveys / tilapalvelut /
arkkitehti

Elli Alho, Helsingin kaupunki / Kulttuuri- ja vapaa-aika / tilapalvelut /
suunnittelija

Hannu Keski-Hakuni, Helsingin kaupunki / Kulttuuri- ja vapaa-aika /
tilapalvelut / tekniikan päällikkö

Niina Kilpelä, ympäristöministeriö / yliarkkitehti

Kommentteja oppaaseen on saatu lisäksi Hanna-Leena Rissaselta Helsingin kaupungin rakennusvalvonnasta, Ilpo Johanssonilta Suomen uimaopetus- ja hengenpelastusliitosta, Jukka Parviaiselta Suomen Paralympiakomiteasta ja Harri Ahteelta Validia Oy:stä.

Sisältö

1	Piha-alueet.....	6
1.1	Erikois- ja perustaso.....	6
1.2	Kulkuväylät, portaat, luiskat ja käsijohteet	6
1.3	Esteettömät autopaikat ja saattoliikenteen pysähtymispaikka	8
1.4	Piha-alueen toiminnot, kalusteet ja kasvillisuus.....	10
2	Sisätilat	11
2.1	Sisäänkäynnit.....	11
2.2	Tuulikaappi ja eteinen	12
2.3	Ovet	14
2.4	Rakennuksen sisäiset kulkuväylät, portaat, luiskat ja käsijohteet	15
2.5	Hissit	17
2.6	Esteettömät wc-tilat.....	17
2.7	Pukeutumis- ja peseytymistilat	19
2.8	Saunat	21
2.9	Allastilat	21
2.10	Kokoontumistilat – katsomot	23
2.11	Kahvitilat	24
2.12	Palvelupiste.....	24
2.13	Uimahallin henkilökuntatilat.....	25
3	Valaistus, värit ja materiaalit.....	26
3.1	Valaistus piha-alueilla	26
3.2	Valaistus sisätiloissa	26
3.3	Värit ja värikontrastit.....	27
3.4	Materiaalit	28
4	Akustiikka ja äänentoisto- ja äänensiirto- järjestelmät	29
4.1	Akustiset olosuhteet uimahalleissa.....	29
4.2	Induktiosilmukka	30
5	Opastus	32
	Lähteitä	34

1 Piha-alueet

Uimahallin piha ja kulkureitit lähimmille joukkoliikenteen pysäkeille ovat esteettömyyden perustason alueita. Uimahallin piha-alueiden tulee täyttää toimivuuden, turvallisuuden, viihtyisyyden ja esteettömyyden vaatimukset

1.1 Erikois- ja perustaso

Julkisille ulkoalueille on SuRaKu -projektissa (katu-, viher- ja piha-alueiden suunnittelu, rakentaminen ja kunnostaminen esteettömiksi) määritelty kaksi esteettömyyden tavoitetasoa: erikoistaso ja perustaso. Kaikki uudet ulkoalueet suunnitellaan joko erikois- tai perustason mukaisesti. Uimahallin piha on perustason alue. Esteettömyyden erikoistasolla on perustasoa tiukemmat vaatimukset esimerkiksi kulkuväylän pinnoitteiden ja näkövammaisten henkilöiden kulunohjaukseen tarkoitettujen ohjaavien- ja varoittavien materiaalien suhteen. Perustaso on myös erittäin hyvää esteettömyyden tasoa.

[Julkisten ulko-
alueiden SuRaKu-
ohjeistus](#)

1.2 Kulkuväylät, portaat, luiskat ja käsijohteet

Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä (241/2017) (myöhemmin esteettömyysasetus) säättää kulkuväylien rakentamisesta seuraavaa:

Tontin rajalta ja rakennuksen käyttöä palvelevista tiloista ja aluilta rakennukseen johtavan kulkuväylän on oltava vähintään 1 200 mm leveä, helposti havaittava, pinnaltaan tasainen, kova ja luistamaton. Ulkotilassa sijaitsevan kulkuväylän kaltevuus saa olla enintään 5 %.

Jos kulkuväylällä on porras, sen yhteydessä on oltava luiska tai kiinteästi asennettu pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineneen käyttäjälle soveltuva henkilöiden nostoon tarkoitettu laite.

Luiskan kaltevuus saa olla enintään 5 %. Jos korkeusero on enintään 1 000 mm, luiskan kaltevuus saa kuitenkin olla enintään 8 %. Tällöin yhtäjaksoisen luiskan korkeusero saa olla enintään 500 mm, jonka jälkeen kulkuväylällä on oltava vaaka-suora vähintään 2 000 mm pitkä välitasanne. Ulkotilassa luiska saa kuitenkin olla kaltevuudeltaan yli 5 % vain jos se voidaan pitää sisätilassa olevaan luiskaan verrattavassa kunnossa.

Luiskan on oltava helposti havaittava, suora, pinnaltaan tasainen, kova ja luistamaton, leveydeltään vähintään 900 mm ja sen reunassa on oltava vähintään 50 mm korkea suojareuna, jos luiska ei rajaudu kiinteään rakenteeseen. Luiskan ala- ja yläpäässä on oltava vähintään 1 500 mm pitkä vaakasuora tasanne.

Ympäristöministeriön asetuksen rakennuksen käyttöturvallisuudesta (1007/2017) (myöhemmin käyttöturvallisuusasetus) mukaan:

Rakennuksesta ulkonevan rakennusosan, laitteen tai varusteen, kuten parvekkeen, erkkerin, katoksen, opasteen, valaisinlaitteen ja markiisin, alareunan korkeus maasta tai ajo- ja kulkuväylän pinnasta on oltava vähintään 2 200 mm, jollei kohta ole suojattu törmäysvaaran estämiseksi.

Pihan kulkuteiden portaineen ja luiskineen on oltava turvallisia sekä varustettu tarkoituksenmukaisin kaitein ja käsijohtein. Portaen pinta ei saa olla liukas.

Katettujen tai lämmitettyjen ulkoportaiden etenemän on oltava vähintään 300 mm, ja nousu voi olla enintään 160 mm. Kattamattomien ja lämmittämättömien ulkoportaiden etenemän on oltava vähintään 390 mm, ja nousu voi olla enintään 130 mm.

Portaassa ja luiskassa on oltava käsijohde koko pituudella ja molemmilla puolilla syöksyä. Tarvittaessa on oltava kaksi käsijohdetta päällekkäin lasten ja pyörätuolilla liikkuvien huomioon ottamiseksi. Käsijohteesta on saatava tukeva ote. Käsijohteen ja sen päätteen on oltava turvallinen ja sen on jatkuttava vähintään 300 mm syöksyn alkamis- ja loppumiskohdan ohi. Johteen on jatkuttava yhtenäisenä välitasanteella. Yli 2 400 mm levyisissä portaissa tai luiskissa käsijohteen on sijoitettava myös jakamaan väylä enintään mainitun mitan levyisiin osiin.

Uimahalliin johtavien pääkulkuväylien vähimmäisleveys on 1 500 mm, mikä mahdollistaa kääntymisen pyörätuolilla. Kahden pyörätuolin kohdatessa leveyden tulee olla vähintään 1800 mm. Lisäksi tulee ottaa huomioon talvihoidon vaatimukset väylien leveydelle. Henkilöautoille, huoltoliikenteelle, polkupyörille ja jalankulkijoille tulee olla selkeät, erilliset kulkureitit.

Näkövammaisten henkilöiden kulunohjaukseen tarkoitettuja ohjaavia raitoja käytetään uimahallin pihan kulkuväylällä saattoliikennealueelta sisäänkäynnille. Lämmittämättömällä ja kattamattomalla alueella ohjaavan raidan materiaaleiksi soveltuvat ristipäähakattu nupukivi tai noppakivi.

Kulkuväylällä olevien ulkoportaiden suositellaan olevan kulkuväylän kanssa saman levyiset (1 500 mm). Ulkoportaiden vähimmäisleveys uimahallin pihassa on 1 200 mm. Tämä mahdollistaa kahden ihmisen

kohtaamisen tai avustajan ja avustettavan tai opaskoiran ja näkövammaisen henkilön kulkemisen rinnakkain.

Perustason ulkoportaissa tulee merkitä portaan ensimmäisen ja viimeisen askelman etureuna kontrastiraidalla. Uudiskohteissa suositellaan kuitenkin kontrastiraitaa jokaiseen porraskelmaan. Kontrastiraidat voidaan toteuttaa ulkoportaissa esimerkiksi kahta tummuusasetta olevilla rakenteilla tai jyrsimällä reunalla ja täyttämällä se massalla. Maalaus ei kestä graniittiaskelmissa. Kontrastilla tarkoitetaan tässä värien tummuuseroa mustavalkoisessa asteikossa. Hyvä käytännön vinkki värien erottumisesta on, että tummuuskontrasti on riittävä, jos se erottuu mustavalkoisessa valokuvassa selkeästi. Tumma kontrastiraita erottuu paremmin vaaleista askelmista kuin vaalea tummista, koska vaalea raita likaantuu nopeasti ja tumma raita näkyy paremmin myös lumisista portaista.

Portaan havaittavuutta parannetaan lisäämällä varoitusalue portaan yläpäähän. Varoitusalue on kulkusuunnassa pituudeltaan 1 200 mm, jos porraskelma on kulkuväylän jatkeena, muulloin riittää vähintään 600 mm:n pituinen vyöhyke. Portaan alapäässä varoitusalue ei ole välttämätön.

Varoitusalueen materiaalina käytetään lämmitetyllä vyöhykkeellä huomiolaattoja (varoittavia laattoja), joissa on pienet kohokupolit. Lämmittämättömillä alueilla varoitusalueen materiaalin on kestävä koneellista talvihoitoa, jolloin materiaaleiksi soveltuvat ristipäähakattu nupukivi tai noppakivi.

Portaiden hahmottamista voidaan parantaa suuntaamalla porraskelmiin lisävalaistus, joka muodostaa porraskelmiä korostavat heitotovarjot.

Käsijohteet sijoitetaan portaisiin kahdelle korkeudelle portaan molemmille puolille.

1.3 Esteettömät autopaikat ja saattoliikenteen pysähtymispaikka

Esteettömyysasetuksen mukaan: Jos rakennusta varten on autopaikkoja, niistä riittävän määrän, kuitenkin vähintään yhden, on oltava tarkoitettu liikkumis- ja toimimisesteisen henkilön käyttöön. Tällaisen autopaikan on oltava vähintään 3 600 mm leveä ja vähintään 5 000 mm pitkä ja se on merkittävä liikkumisesteisen henkilön tunnuksella.

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan tontin ja rakennuspaikan ajoväylä ja pysäköintialue on erotettava jalankulku-, leikki-, ja oleskelualueesta. Ajoväylä ei saa kulkea ristiin leikkialueelle johtavan kulkutien kanssa. Jos risteämistä ei voida välttää, risteyspaikat on merkittävä rakenteellisin ratkaisuin. Ajoneuvoliikenteelle tarkoitetut reitit on sijoitettava niin, ettei oven ja portin avautumisen vaatimaa tilaa tai jalankulun reittiä rajoiteta.

Esteettömät autopaikat sijoitetaan mahdollisimman lähelle esteetöntä sisäänkäyntiä; 2 kpl 50 tavallista autopaikkaa kohti, jonka jälkeen 1 kpl jokaista alkavaa 50 autopaikkaa kohti. Rakennusvalvonta tarkentaa esteettömien autopaikkojen määrän rakennuslupavaiheessa.

Esteetön autopaikka merkitään kansainvälisellä pyörätuolitunnusopasteella ja pysäköintimerkin lisätunnuksella esteettömien autopaikkojen määrästä. Lisäksi jokainen esteetön autopaikka merkitään pintaan maalattavalla vähintään 1 000 mm korkealla kansainvälisellä pyörätuolitunnusopasteella.

Esteettömän autopaikan suunnittelussa piha-alueilla käytetään ohjetta RT 98-11235 Pysäköintialueet. Kadun varrella olevaan esteettömään autopaikkaan liittyvät tarkemmat suunnitteluratkaisut löytyvät Helsingin kaupungin katualueita koskevista tyyppiinpiirustuksista. Tyyppiinpiirustuksista poiketen esteettömän autopaikan leveys on vähintään 3 600 mm.

Uimahallin sisäänkäynnin läheisyydessä tulee olla pysähtymismahdollisuus saattoliikenteelle. Saattoliikennepaikoista vähintään yhden tulee soveltua takalaitanostimella varustetulle esteettömälle taksille ja sijaita korkeintaan 10 metrin etäisyydellä esteettömästä sisäänkäynnistä ja. Esteettömän taksin pysäköintipaikan tilavaatimus on: leveys $\geq 3\ 600$ mm ja pituus $\geq 8\ 500$ mm.

Saattoliikennepaikan läheisyydessä tulee olla säältä suojattu odotus-tila ulkokatoksessa tai sisätilassa, josta on näköyhteys saattoliikennepaikalle. Sisäänkäynnin yhteydessä olevaan katokseen tai syvennykseen on hyvä sijoittaa penkki, jolla voi odottaa kuljetusta. Penkkien mitoituksesta on kerrottu luvussa 1.4 Piha-alueen toiminnot, kalusteet ja kasvillisuus.

Uimahalliin tullaan myös tilausbusseilla, joten bussin pysähtymispaikka on määritettävä ja reitin sinne on oltava esteetön. Tilausbussin pysähtymispaikka voi olla tontilla tai kadun varressa.

[Esteettömän autopaikan suunnitteluohjeet: RT 98-11235 Pysäköintialueet ja Helsingin katualueiden tyyppiinpiirustukset](#)

1.4 Piha-alueen toiminnot, kalusteet ja kasvillisuus

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan rakennuksessa tai sen lähiympäristössä on oltava kaide, kun putoamiskorkeus ylittää puoli metriä ja putoamisen tai harhaan astumisen vaara on olemassa, eikä toiminnan luonne edellytä kaiteettomuutta. Lisäksi piha-alueiden jyrkät, yli 700 mm:n tasoerot ja jyrkänteet leikki- ja oleskelualueiden läheisyydessä on osoitettava tarkoituksenmukaisin kaitein tai sopivin istutuksin tai varustettava putoamista vaimentavalla alustalla. Kaiteessa ei saa olla vaakasuoria rakenteita tai kuvioita, jotka tekevät kiipeilyn mahdolliseksi.

Uimahallin pihan eri toimintojen tulee olla helposti hahmotettavissa. Yleisö- ja huoltoliikenteen reitit eivät saa ristettyä oleskelutilojen kanssa. Piha-alueen suunnittelussa varataan tilaa lumen kasaamiselle, jotta kulkuväylät pysyvät vapaina myös talvella.

Pyörien pysäköinti sijoitetaan törmäysten estämiseksi kulkuväylän sivuun ja erotetaan siitä selkeällä rajausmerkinnällä kuten noppakiviraidalla tai muulla näkövammaisille henkilöille helposti erottuvalla pinnoitteella. Liikkumisen apuvälineille, kuten nelipyöräisille pyörille, rullaattoreille ja sähkömopoille sekä lastenpyörille, kolmipyörille, tavara- ja pyörille, pyörien perävaunuille varataan riittävät ja turvalliset pysäköintialueet.

Uimahallin pihan kalusteiden luokse tulee päästä myös liikkumisen apuvälineiden kanssa. Kalusteet sijoitetaan kulkuväylästä tunto- ja tummuuskontrastilla poikkeavalle vyöhykkeelle tai ne merkitään selkeästi materiaali- ja tummuuskontrastina erottuvalla rajausmerkinnällä. Kalusteiden ympärille varataan tilaa apuvälineille.

Uimahallin pihalla, erityisesti ulkouimalan alueella, ei saa olla myrkyllisiä tai piikkikäitä kasveja. Allergisoivia kasveja pyritään välttämään. Säännöllisellä kunnossapidolla tulee huolehtia, että kasvit eivät leviä tai kasva kulkureiteille ja käsijohteiden päälle. Lisätietoa allergisoivista kasveista löytyy Allergia- ja astmaliiton sivuilta:

www.allergia.com.

2 Sisätilat

Esteettömyysasetuksen mukaan rakennuksen tilojen sekä niiden kiinteän kalustuksen ja varustuksen on sovelluttava liikku- mis- ja toimimisesteiselle henkilölle.

2.1 Sisäänkäynnit

Esteettömyysasetuksen mukaan rakennuksen ulko-oven avau- tumispuolen etäisyys seinän sisänurkasta tai muusta kiinteästä esteestä on oven ulkopuolella oltava vähintään 400 mm. Ulko- oven edessä olevan tasanteen on oltava vähintään 1 500 mm leveä ja vähintään 1 500 mm pitkä.

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan rakennuksen ja sen ulkoti- lojen tasanteen on oltava turvallinen, riittävän väljä ja tarkoituk- seensa soveltuva. Portaan ja tasanteen sivureunat on varustet- tava korotuksella, joka estää luistamisen reunan yli, jos tason ja kaiteen tai seinän välisestä raosta mahtuu leveydeltään yli 50 mm kokoinen kuutio. Portaan tasanteelle aukeavan oven etäisyyden luiskan tai porrassyöksyn yläreunasta on syöksyn sivuseinällä oltava vähintään 400 mm ja päätyseinällä vähin- tään 1 500 mm. Uloskäytävän* kulkureitillä olevan oven eteen ja taakse on varattava vähintään 800 mm pituinen tasanne.

Lisäksi rakennuksen sisäänkäynnin on oltava suojattu raken- nuksen katolta putoavalta lumelta ja jäältä ja lumen kinostumi- selta.

*Ulko-ovi tai rakennuksessa tai sen ulkopuolella oleva tila, jonka kautta turvallinen poistuminen on palon sattuessa mah- dollista maan pinnalle tai muulle turvalliselle paikalle.

Kaikki sisäänkäynnit toteutetaan esteettöminä. Muutostöissä pää- sisäänkäynnin esteettömyys on ensisijainen tavoite.

Mikäli pääsisäänkäynti ei ole esteetön, reitti vaihtoehtoiselle sisään- käynnille tulee opastaa selkeästi käyttäen kansainvälistä pyörätuoli- tunnusta. Opastus tarvitaan jo tontille saavuttaessa. Apuna voi olla opastekartta, jossa sisäänkäynnit näkyvät.

Kuva 1. Sisäänkäynnin viereen näkyvälle paikalle sijoitettu opaste ohjaa esteettömälle sisäänkäynnille (Senaatti-kiinteistöt, Helsinki). Kuva: Sirpa Laitinen

Rakenteiden, kalusteiden (esimerkiksi pyörätelineet, roskakorit, kalusteet), varusteiden, opasteiden ja kasvillisuuden sijoittelussa sisäänkäynnin yhteyteen varmistetaan, että niiden sijoittelulla ei aiheuteta törmäysvaaraa tai kavenneta vapaita tiloja ja että ne erottuvat ympäristöstä tummuuskontrastina.

2.2 Tuulikaappi ja eteinen

Tuulikaapin syvyydeksi suositellaan vähintään 6 000 mm, jolloin oven läheisyyteen jää riittävästi tilaa toimimiseen myös apuvälineiden kanssa. Sisäänkäynnin yhteyteen sijoitetaan apuvälineiden ja lastenvaunujen säilytystila ja pesupiste tai harjauspiste pyörätuolien, rullaattorien, lastenvaunujen ym. varusteiden renkaiden puhdistamista varten paloasetuksen poistumistiemääräykset huomioiden. Säilytystilan suuruus mitoitetaan tapauskohtaisesti tilan arvioitun käytön mukaan. Yhden pyörätuolin tai lastenvaunujen säilytys edellyttää noin 1 000 * 1 400 mm kokoisen tilan. Tilaan varataan myös pistorasioita sähkökäyttöisten apuvälineiden akkujen lataamiseen.

Eteiseen sijoitettavien säilytyslokerikkojen sijoittelussa tulee ottaa huomioon myös ulottuminen pyörätuolista ja se, että lokerikot eivät aiheuta törmäysvaaraa näkövammaisille henkilöille. Lokeroiden ovissa käytetään selkeästi tummuuskontrastina erottuvia 15–25 mm

korkeita kohonumeroita. Lisäksi ne voidaan numeroida pistekirjoitusmerkinnöillä.

Uimahallin eteiseen sijoitetaan istuimia. Istuimissa tarvitaan erilaisia istuinkorkeuksia ja osa istuimista varustetaan käsi- ja selkänöihin. Uimahalleissa käytetään sekä tavanomaisella istuinkorkeudella (noin 450 mm) olevia istuimia että tavallista korkeampia istuimia (istuinkorkeus 500–550 mm). Istuinten tulee olla tukevia, mutta tarvittaessa myös kevyitä siirtää.

Opaskoiran paikka uimahallissa

Asiakkaan opas- tai avustajakoiralle varataan uintikäynnin ajaksi rauhallinen ja muilta asiakkailta suojattu tila. Sivullisilla ei pidä olla mahdollisuutta päästä koskettelemaan tai muuten häiritsemään koiraa, antamaan sille syötävää tai juotavaa tai viemään sitä luvatta. Opaskoiralla tulisi olla mahdollisuus olla samassa tilassa käyttäjänsä kanssa. Uimahalleissa koiran ei kuitenkaan tarvitse päästä allasosastolle. Opaskoiran voi uimahalleissa jättää turvallisesti erilliseen sukupuolineutraaliin pukutilaan, muuhun erilliseen huoneeseen tai jos muuta tilaa ei ole järjestettävissä, lukittavaan koirahäkkiin.

Jos koiralle järjestetään huone, täytyy siellä olla hyvä, mutta vedoton ilmanvaihto, valot ja koiralla riittävästi tilaa vaihtaa paikkaa ja kävellä. Huoneessa ei saa olla koiralle vaarallisia aineita tai esineitä.

Koirahäkki voidaan sijoittaa eteisen yhteyteen rauhalliseen paikkaan, jossa koira ei altistu suoralle auringonpaisteelle, korkealle lämpötilalle tai vedolle. Vähimmäismitat häkille, jossa koira voi olla lyhyitä aikoja, ovat 1 220 * 760 * 840 mm. Koiran pitää pystyä makaamaan häkissä kyljellään suorana, seisomaan suorassa ja istumaan kumartamatta.

2.3 Ovet

Esteettömyysasetuksen mukaan rakennuksen sisäisellä kulkuväylällä olevan oven ja aukon (ml. esteettömän wc-tilan) vapaan leveyden on oltava vähintään 850 mm. Huonetiloihin ja rakennuksen käyttöä palveleviin tiloihin johtavan oven ja kulkukaukon vapaan leveyden on oltava vähintään 800 mm.

Oven yhteydessä ei saa olla tasoeroa tai kynnystä, ellei se ole ääni-, kosteus- tai muiden vastaavien olosuhteiden vuoksi välttämätöntä. Tällöin kynnyksen tai tasoeron saa olla enintään 20 mm korkea, ja kynnyksen on muotoiltava siten, että sen voi helposti ylittää pyörätuolilla ja pyörillä varustetulla kävelytelineellä.

Rakennuksen ulko-oven on toimittava siten, että liikkumis- tai toimimisesteinen henkilö voi sen helposti avata.

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan rakennuksen oven ja portin on oltava helposti avattavissa myös olosuhteiden muuttuessa. Oven ja portin on toimittava turvallisesti siten, etteivät ne aiheuta tapaturman vaaraa. Ne on varustettava tarkoituksenmukaisin turvavarustein.

Uimahallin asiakaskäytössä olevien ovien tulee erottua tummuuskontrastina seinistä. Jos uimahallin ovia ei voida toteuttaa kynnyksettöminä, varustetaan ne alas laskeutuvalla kynnyksellä. Oven eteen sisä- ja ulkopuolelle varataan vapaata tilaa vähintään 1 500 * 1 500 mm pyörätuolilla kääntymistä varten.

Tummuuskontrastina ympäristöstä erottuvat kulunvalvontaportit sijoitetaan pukuhuoneisiin johtavalle reitille. Kulunvalvontaportit eivät saa vaarantaa poistumista. Jos kuluportin leveys tai malli ei mahdollista esteetöntä kulkua, toteutetaan apuvälineiden kanssa liikkuville asiakkaille erillinen vähintään 900 mm leveä kuluportti.

2.4 Rakennuksen sisäiset kulkuväylät, portaat, luiskat ja käsijohteet

Esteettömyysasetuksen mukaan rakennuksen sisäisen kulkuväylän on oltava helposti havaittava, pinnaltaan tasainen ja luistamaton. Jos kulkuväylä on leveydeltään alle 1 500 mm, kulkuväylällä on oltava vähintään 15 m:n välein kääntymistila, jonka halkaisija on vähintään 1 500 mm.

Jos rakennuksessa oleva tasoero on pienempi kuin rakennuksen kerroskorkeus, tasojen välillä on oltava portaiden lisäksi yhteys joko luiskalla, hissillä tai muulla kiinteästi asennetulla pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineen käyttäjälle soveltuvalla henkilöiden nostoon tarkoitettulla laitteella. Jos tasoero on yhtä suuri kuin kerroskorkeus tai sitä suurempi, yhteys tasojen välillä on järjestettävä hissillä.

Luiskan kaltevuus saa olla enintään 5 %. Jos korkeusero on enintään 1 000 mm, luiskan kaltevuus saa kuitenkin olla enintään 8 %. Tällöin yhtäjaksoisen luiskan korkeusero saa olla enintään 500 mm, jonka jälkeen kulkuväylällä on oltava vaakasuora vähintään 2 000 mm pitkä välitasanne.

Luiskan on oltava helposti havaittava, suora, pinnaltaan tasainen, kova ja luistamaton, leveydeltään vähintään 900 mm ja sen reunassa on oltava vähintään 50 mm korkea suojareuna, jos luiska ei rajaudu kiinteään rakenteeseen. Luiskan ala- ja yläpäässä on oltava vähintään 1 500 mm pitkä vaakasuora tasanne.

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan huonetilan kulkuväylän vähimmäiskorkeus on 2 100 mm. Oviaukon kohdalla korkeus voi olla välttämättömien karmien ja kynnysten verran pienempi. Muun kuin uloskäytävässä* olevan ja siihen johtavan portaan kulkukorkeus voi olla 1 950 mm.

Kulkureitillä olevat luiskat, askelmat, kynnykset ja tasoerot on osoitettava selvästi valaistuksen ja pintojen tummuuserojen tai huomiomerkinöjen avulla.

Portaan on oltava turvallinen ja tarkoitukseensa soveltuva. Portaan pinta ei saa olla liukas. Portaat tulee olla varustettu käsijohteilla. Portaan askelman nousun ja etenemän suhteen on oltava portaan käyttötarkoitukseen nähden helppokulkuinen.

Auloissa ja muissa sisätiloissa sekä kokoontumistiloissa porrasaskelman nousu voi olla enintään 160 mm ja etenemän on oltava vähintään 300 mm. Muiden varsinaisten käyttötilojen sisäportaiden nousu voi olla enintään 180 mm ja etenemän on oltava vähintään 270 mm. Yksinomaan varatienä käytettävän portaan nousu voi olla enintään 220 mm ja etenemän on oltava vähintään 220 mm.

Uloskäytävässä portaan askelman nousu voi olla enintään 180 mm. Etenemän on oltava vähintään 270 mm. Uloskäytävässä, jota ei samalla käytetä rakennuksen tavanomaiseen

sisäiseen liikenteeseen, portaan nousu voi olla enintään 200 mm.

Portaassa ja luiskassa on oltava käsijohde koko pituudella ja molemmilla puolilla syöksyä. Tarvittaessa on oltava kaksi käsijohdetta päällekkäin lasten ja pyörätuolilla liikkuvien huomioon ottamiseksi. Käsijohteesta on saatava tukeva ote. Käsijohteen ja sen päätteen on oltava turvallinen ja sen on jatkuttava vähintään 300 mm syöksyn alkamis- ja loppumiskohdan ohi. Johteen on jatkuttava yhtenäisenä välitasanteella. Yli 2 400 mm levyissä portaissa tai luiskissa käsijohteen on sijoitettava myös jakamaan väylä enintään mainitun mitan levyisiin osiin.

Poistumisalueen** sisäisen portaan vähimmäisleveys on 850 mm. Tämän mitan sisäpuolelle voivat kuitenkin ulottua käsijohteet ja jalkalistat. Jokaiselta poistumisalueelta on oltava mahdollista kuljettaa uloskäytävän* kautta liikkumiskyvytön henkilö paareilla. Jos poistumisalueen sisäinen kulkureitti uloskäytävään kulkee alueen sisäisen portaan kautta, on portaan oltava niin väljä, että liikkumiskyvyttömän henkilön kuljettaminen paareilla on mahdollista.

* Ulko-ovi tai rakennuksessa tai sen ulkopuolella oleva tila, jonka kautta turvallinen poistuminen on palon sattuessa mahdollista maan pinnalle tai muulle turvalliselle paikalle.

**Poistumisen järjestämisen kannalta yhtenäinen ja tarkoituksenmukainen rakennuksen osa.

Tilat suunnitellaan esteettömiksi ja selkeiksi. Aulatilojen ja käytävien kalusteet sijoitetaan niin, etteivät ne aiheuta törmäysvaaraa kulkuväylällä liikuttaessa. Tilan selkeät tummuuskontrastit (myös kalusteiden ja ympäristön välillä) sekä kalusteiden sijoittaminen tummuuskontrastina muusta lattiapinnasta erottuvalle vyöhykkeelle, auttavat tilan hahmottamisessa.

Kulkuväylien tulee olla vähintään 1 800 mm leveitä ja kalusteiden lähelle täytyy päästä myös apuvälineillä. 1 800 mm:n leveys mahdollistaa kahden pyörätuolin tai lastenvaunujen kohtaamisen kulkuväylällä.

Uimahallin yleisötiloissa vältetään tasoeroja. Luiska ei sovellu märkätiloihin.

Suoravartiset portaat ovat uimahalleissa käyttökelpoisimmat. Kierreportaita ei tule rakentaa. Yleisötilojen sisäportaiden vähimmäisleveys esteettömyyden näkökulmasta uimahalleissa on 1 200 mm. Tämä mahdollistaa kahden ihmisen kohtaamisen tai avustajan ja avustettavan kulkemisen rinnakkain.

Allastasanteiden kulkuväylien mitoitus: SFS-En 15288-1:2018 Uima-altaat. Osa 1: Suunniteluun liittyvät turvallisuusvaatimukset.

Portaissa ei käytetä avoaskelmia eikä askelmissa ulkonevaa reunaa, koska se voi aiheuttaa kompastumisen. Porrasaskelmien etureuna on suorassa kulmassa kulkusuuntaan nähden, ei vinossa.

Portaan ylätasanteen havaittavuutta parannetaan materiaalikontrastina erottuvalla varoitusalueella. Varoitusalue on kulkusuunnassa pituudeltaan 1 200 mm, jos porras on suoraan kulkuväylän jatkeena, muulloin riittää vähintään 600 mm:n pituinen varoitusalue. Portaan alapäässä varoitusalue ei ole tarpeellinen.

Käsijohteet sijoitetaan portaisiin kahdelle korkeudelle portaan molemmille puolille.

2.5 Hissit

Esteettömyysasetuksen mukaan: Jos rakennuksessa oleva tasoero on pienempi kuin rakennuksen kerroskorkeus, tasojen välillä on oltava portaiden lisäksi yhteys joko luiskalla, hissillä tai muulla kiinteästi asennetulla pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineen käyttäjälle soveltuvalla henkilöiden nostoon tarkoitettulla laitteella. Jos tasoero on yhtä suuri kuin kerroskorkeus tai sitä suurempi, yhteys tasojen välillä on järjestettävä hissillä. Hissin korin on oltava vähintään 1 100 mm leveä ovisivultaan ja vähintään 1 400 mm syvä.

Hissin sijainnin tulee tukea kaikkien käyttäjäryhmien esteetöntä liikumista sekä huoltoliikenteen tarpeita. Hissit mitoitetaan liikkumis- ja toimimisesteisille sekä parikuljetukselle. Parikuljetuksessa käytetään monitoimipaareja, joiden tilantarve pituussuunnassa on vähintään 2 600 mm. Hissi varustetaan automaattiliukuovin. Perustelluista syistä voidaan tasojen välillä käyttää kevythissiä, jonka kulkunopeus on hitaampi.

2.6 Esteettömät wc-tilat

Esteettömyysasetuksen mukaan rakennuksessa on oltava sen käyttötarkoitus, toiminnalliset kokonaisuudet ja kulkuyhteyksien pituus huomioon ottaen tarpeellinen määrä tarkoituksenmukaisesti sijoitettuja wc-tiloja, jotka soveltuvat pyörätuolin ja pyörillä varustetun kävelytelineen käyttäjille. Edellä tarkoitettujen wc-tilojen on sijaittava siten, ettei käyttäjän ja avustajan sukupuoli vaikuta mahdollisuuteen käyttää niitä, ja ne on merkittävä liikkumisesteisen tunnuksella.

Wc-tilassa on oltava halkaisijaltaan vähintään 1 500 mm vapaa tila. Kiinteät kalusteet on sijoitettava vapaaseen tilaan nähden siten, että liikkumisesteinen henkilö voi käyttää niitä. Lisäksi

wc-istuimen kummallakin puolella on oltava vapaata tilaa vähintään 800 mm. Vaihtoehtoisesti voidaan sijoittaa lähekkäin kaksi wc-tilaa, joissa toisessa on wc-istuimen vasemmalla ja toisessa oikealla puolella vapaata tilaa vähintään 800 mm. Wc-istuin on sijoitettava 200–300 mm:n etäisyydelle takaseinästä.

Wc-tila on varustettava liikkumisesteiselle henkilölle sopivaksi. Jos rakennuksessa on valvontajärjestelmä, wc-tilasta on oltava turvahälytysyhteys valvontaan.

Uimahallissa esteetön wc mitoitetaan siten, että sen käyttö on helppoa sekä lasten että aikuisten pyörätuolin käyttäjille. Esteettömät wc:t sijoitetaan sekä puku- ja pesuhuonetilojen yhteyteen että monitoimialtaan läheisyyteen. Lisäksi uimahallin aulatiloihin sijoitetaan vähintään yksi esteetön wc. Yleisten esteetöntä wc-tilaa koskevien määräysten ja ohjeiden lisäksi otetaan huomioon seuraavat asiat:

- Wc-istuimeksi suositellaan tavanomaista wc-istuinta, jonka korkeus on 420–450 mm. Lasten pyörätuolista siirtyminen tavanomaiselle wc-istuimelle on helpompaa kuin korkealle istuimelle.
- Wc-istuimen käsitukien tulee olla seinäkiinnitteisiä, ylösnostettavia ja korkeussäädettäviä tai niissä tulee olla kaksi korkeutta samassa tuessa. Wc-istuimeen kiinnitetyt käsituet eivät ole riittävän kestäviä ja tukevia julkisiin tiloihin.
- Pesuallas mitoitetaan aikuisten pyörätuolinkäyttäjän mukaan (vapaaan polvitilan syvyys altaan alla vähintään 600 mm, korkeus vähintään 670 mm ja leveys vähintään 800 mm, pesuallan pinnan sopiva korkeus lattiasta on noin 800 mm).
- Esteettömään wc:hen sijoitetaan käsipaperiannostelija raskaskäyttöisemmän puuvillapyyheannostelijan sijaan.

Esteettömiin wc-tiloihin asennetaan hälytyslaitteet, joita on mahdollista käyttää sekä wc-istuimelta että lattialla maaten:

- wc-istuimelta käytettävissä oleva hälytyspainike tai katosta roikkuva naru
- 100–200 mm:n korkeudelle lattiasta huonetta kiertävä naru, josta maahan kaatunut käyttäjä voi tehdä hälytyksen
- hälytyksen palautuspainike korkeudella 900 mm
- koho- ja pistekirjoituksella tehty hälytyksen teko-ohje ja hälytyksen palautusohje oven avaumapuolella (lisäohjeet www.sujuva.info). Hälytystieto on saatava sekä asiakaspalvelusteeseen että allasvalvomoon ja hälytystiedosta on nähtävä, mistä tiloista hälytys tulee.

Kuva 2. Hälytyksen palautuspainikkeen ja hälytyksen teko-ohjeen sijoittaminen esteettömässä wc-tilassa (Mall of Tripla, Helsinki). Kuva: Sirpa Laitinen

Uimahallissa tulee olla myös henkilökunnan käyttöön tarkoitettu esteetön wc, joka sijaitsee henkilökunnan sosiaali tilojen yhteydessä tai niiden välittömässä läheisyydessä.

2.7 Puku- ja pesutilat

Esteettömyysasetuksen mukaan pukuhuone- ja pesutiloista osan on sovellettava liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle. Liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille soveltuvat tilat on varustettava liikkumisesteisen tunnuksella. Jos rakennuksessa on valvontajärjestelmä, liikkumis- ja toimimisesteisille henkilöille soveltuvista tiloista on oltava turvahälytysyhteys valvontaan. Vähintään yhtä puku- ja pesutilakokonaisuutta on voitava käyttää liikkumis- tai toimimisesteisen henkilön ja hänen avustajansa sukupuolesta riippumatta.

Pukuhuoneet suunnitellaan yleensä molemmille sukupuolille erillisinä ryhmätiloina. Ryhmäpukuhuoneeseen sijoitetaan vähintään yksi erillinen käytön ajaksi lukittava esteetön pukutila. Ryhmäpukuhuoneisiin varattavan esteettömän pukutilan lisäksi toteutetaan vähintään yksi erillinen sukupuolineutraali esteetön puku- ja pesutila, johon on suora yhteys aulasta ja allashuoneesta. Erillisen puku- ja pesutilan yhteydessä on esteetön wc ja sauna. Erillistä puku- ja pesutilaa voidaan käyttää esimerkiksi, kun avustaja on eri sukupuolta kuin avustettava

tai tila voidaan antaa esimerkiksi näkövammaisen asiakkaan käyttöön, jolloin opaskoiran voi turvallisesti jättää pukuhuoneeseen uimisen ajaksi. Lisäksi tilaa voidaan käyttää perhepukuhuoneena.

Ryhmäpukuhuoneiden yhteydessä sijaitsevaan esteettömään pukutilaan varataan halkaisijaltaan vähintään 1 500 mm vapaa tila ja sinne sijoitetaan 2 100 mm pitkä ja 600–700 mm leveä pukeutumispenkki. Esteettömään pukutilaan ei sijoiteta kaappeja, vaan vaatteet säilytetään ryhmäpukuhuoneessa esteettömästi käytettävissä olevissa pukukaapeissa. Esteettömästi käytettävissä olevan pukukaapin edessä ei ole kiinteää penkkiä ja hylly ja/tai koukut asennetaan 1 100–1 400 mm korkeudelle lattiasta.

Pyörätuolia käyttävä asiakas vaihtaa yleensä pukuhuoneessa käyttöönsä uimahallin suihkupyörätuolin, jolla hän kulkee pesu- ja allas-tiloissa. Tätä varten varataan esteettömän pukuhuoneen läheisyyteen vähintään 1 400 * 1 000 mm kokoinen pyörätuolin säilytystila, jossa voi ladata sähköpyörätuolin akkuja. Pistorasia sijoitetaan 400–1 100 mm korkeudelle lattiasta ja vähintään 400 mm etäisyydelle nurkasta.

Erilliseen esteettömään pukuhuoneeseen sijoitetaan vastaava vapaa tila ja pukeutumispenkki, kuin ryhmäpukuhuoneen yhteydessä olevaan esteettömään pukutilaan. Lisäksi sinne varataan tila esteettömästi käytettävissä oleville kaapeille ja pyörätuolin säilytykselle.

Ryhmäpukuhuoneessa pukuhuoneen penkin sijoittaminen pukutilan keskelle on liikkumisesteiselle käyttäjäystävällisempää kuin kaapin eteen sijoitettu penkki. Penkistä kannattaa tehdä vähintään 700 mm leveä, jolloin penkki soveltuu myös istuen pukeutumiseen. Kaappiryhmän keskellä olevissa penkeissä tulee olla myös selkä- ja käsi-nojallisia istuimia.

Pukuhuoneeseen sijoitettavan kampauspöydän vapaan polvitalan leveys on vähintään 800 mm, syvyys vähintään 600 mm ja korkeus vähintään 670 mm. Peilin alareunan korkeus on enintään 900 mm. Pistorasiat sijoitetaan niin, että niiden käyttö on mahdollista myös pyörätuolista käsin. Sopiva korkeus on 900–1 100 mm lattiasta. Hiustenkuivaaja sijoitetaan 900–1 100 mm korkeudelle, jotta se on käytettävissä pyörätuolista käsin ja lyhytkasvuisten henkilöiden on mahdollista ulottua siihen.

Ryhmäpukuhuoneissa ja -pesuhuoneissa on suositeltavaa olla omat wc-tilat. Jokaiseen wc-yksikköön sijoitetaan pääsääntöisesti vähintään yksi esteetön wc. Jos puku-pesutilayksikössä on vain yksi esteetön wc, sijoitetaan se mieluiten pesuhuoneen puolelle.

Pesuhuoneen tulee olla riittävän tilava kahdelle pyörätuolinkäyttäjälle samanaikaisesti. Esteettömien seinämällä erotettujen suihkusyvenysten mitat ovat joko vähintään 1 300*1 300 mm tai leveydeltään vähintään 1 600 mm ja syvyydeltään vähintään 900 mm.

Suihkupaikkojen yhteydessä tarvitaan myös pystysuuntaisia käsijoh-teita. Vähintään kahden suihkun kohdalle sijoitetaan seinältä alas käännettäviä suihkuistuimia (h=500 mm) siten, että tilat ovat tois-tensa peilikuvat.

Märkätilojen lattiaan merkittävistä näkövammaisia ohjaavista rai-doista kerrotaan luvussa 3.3 Värit ja tummuuskontrastit.

Esteettömistä puku- ja pesutiloista on oltava turvahälytysyhteys. Hä-lytyksen tulee kuulua äänimerkkinä sekä näkyä tilan sisä- ja ulkopuo-llella merkkivalona ja sen tulee välittyä uinninvalvomoon ja palvelupis-teelle. Hälytyksestä on valvomossa käytävä ilmi, mistä tilasta hälytys tulee.

Uimahalleihin varataan myös henkilökunnan käyttöön tarkoitettu su-kupuolineutraali esteetön pukeutumis- ja peseytymistila. Suositelta-vaa on, että sen yhteydessä on henkilökunnan esteetön wc.

2.8 Saunat

Esteettömyysasetuksen mukaan muussa rakennuksessa kuin asuinrakennuksessa olevista saunatiloista osan on sovellet-tava liikkumis- ja toimimisesteiselle henkilölle.

Uimahallin ryhmäpesuhuoneen yhteydessä saunaan on hyvä mahtua kerralla vähintään kaksi pyörätuolia. Jos tilassa on useita saunoja rin-nakkain, kuhunkin saunaan järjestetään tila pyörätuolille. Erillisen su-kupuolineutraalin pesutilan yhteyteen tehdään myös sauna, johon va-rataan tila yhdelle pyörätuolille.

2.9 Allastilat

Esteettömyysasetuksen mukaan liikkumisesteisen henkilön pääsy uima-altaaseen on järjestettävä henkilöiden nostoon tar-koitetulla, itsenäisesti käytettävissä olevalla laitteella.

Itsenäisesti käytettävissä oleva allashissi toteutetaan ns. monitoimial-taaseen (terapia-allas) ja pääaltaaseen. Allashissin tulee olla sekä

käytettävissä itsenäisesti että avustajan ohjattavissa. Parhaaksi ratkaisuksi on osoittautunut ilmanpaineella toimiva nostotasotyyppinen hissi, jossa laskeudutaan veteen suihkupyörätuolilla tai hississä olevalla istuimella istuen.

Allashissin lisäksi uimahalliin varataan siirrettävä allasnostin, joka palvelee useampaa allasta. Allasnostinta ei voi käyttää itsenäisesti, minkä takia se ei korvaa esteettömyysasetuksessa edellytettyä itsenäisesti käytettävissä olevaa laitetta. Allasnostimen kantokyvyn tulee olla riittävän suuri (150 kg) ja sen ulottuvuuden olla niin hyvä, että nostinta voi käyttää turvallisesti myös loiskekourun ulkopuolelta. Nostimessa tulee olla tukitangot istuimelle siirtymistä varten ja käsitet estämään henkilön kaatumisen sivuille. Jalkalaudat ja pehmustettu istuin lisäävät käytettävyyttä. Jokaisen altaan viereen varataan riittävästi tilaa nostimeen siirtymiselle nostimen molemmilta puolilta, avustajan ergonomiselle toiminnalle, nostimen toimintasäteelle sekä pyörätuolin säilyttämiselle. Kohdassa, jossa allasnostinta on tarkoitus käyttää, altaan reunan loiskekouru suojataan siten, että nostimen kohdalla on halkaisijaltaan vähintään 1 500 mm kokoinen tasainen vapaa tila nostimelle siirtymiseksi.

Ainakin pääaltaaseen ja monitoimialtaaseen rakennetaan loivat portaat. Portaat sijoitetaan pääaltaassa varsinaisen uintialueen ulkopuolelle pitkän sivun suuntaisesti altaan matalaan päähän ja portaan molemmin puolin asennetaan käsijohteet kahdelle korkeudelle. Loivan portaan porraskorkeuden nousu on 120–150 mm ja etenemä 320–390 mm. Portaan leveydeksi suositellaan vähintään 900 mm. 1 500 mm leveä porttas voidaan jakaa käsijohteilla kahteen väylään (900 mm + 600 mm), jolloin 600 mm leveässä portaassa on mahdollista pitää molemmista käsijohteista kiinni samanaikaisesti. Portaissa tulee olla kontrastiraidat jokaisessa askelmassa ja tummuus- ja materiaalikontrastina erottuva varoitusalue portaan yläpäässä.

Esteettömyyttä parantaa lisäksi altaan korotettu reuna. Pienien pore- ja kylmälaitteiden kohdalla rakenteiden mitoituksella ja käsijohteilla edistetään altaiden esteettömyyttä.

Näkövammaisia uimareita varten voidaan altaaseen tehdä kääntymiskäskyn antavat vesisuihku- tai äänimerkit.

Altaan pohja ei saa luistaa. Altaan pohja karhennetaan tasaisella pohjalla vähintään 800 mm ja kaltevilla pohjilla vähintään 1 350 mm syvyyteen asti veden pinnasta mitattuna. Karhennuksen karkeus toteutetaan uimahallien rakennusohjeistuksen mukaisesti.

Allashuoneen kulkualueet suunnitellaan samaan tasoon. Märkätilojen kulkuväylissä ei saa olla luiskia. Välttämättömät tasoerot kuten korokkeet osoitetaan selkeästi tummuuskontrastein ja askelmien reunat kontrastiraidoin. Pyörätuolilla kuljettavan väylän leveys on vähintään 900 mm, huomioiden lisäksi kääntymislevennys.

Allashuoneeseen allasportaiden lähetyville on hyvä sijoittaa lokerikko, johon asiakas voi uinnin ajaksi jättää silmälasinsa.

Jos allastiloihin liittyy ulkoaltaita tai ulko-oleskelualueita, järjestetään sisäänkäynnin yhteyteen käsijohtein varustettu suihkutila ja jalkojen pesupaikka, joka soveltuu myös suihkupyörätuolin renkaiden pesuun.

2.10 Kokoontumistilat – katsomot

Esteettömyysasetuksen mukaan: Jos katsomossa, auditoriossa, juhla-, kokous- tai ravintolasalissa, opetustilassa tai muussa vastaavassa kokoontumistilassa tai yleisön palvelutilassa on äänentoistojärjestelmä, siinä on oltava induktiosilmukka tai muu vastaava äänensiirtojärjestelmä.

Jos tilassa on kiinteät istuimet, esteettömien sisääntuloväylien on johdettava useammalle kuin yhdelle istuinriville, ja niille on sijoitettava riittävä määrä pyörätuolipaikkoja.

Käyttöturvallisuusasetuksen mukaan enintään 60 henkilön kokoontumistilan kulkureitin leveyden on oltava vähintään 900 mm ja yli 60 henkilön kokoontumistilan vähintään 1200 mm.

Mikäli uimahallin allastiloissa on katsomo, se suunnitellaan niin, että katsomoon on esteetön kulkuyhteys. Esteettämiä paikkoja rakennetaan vähintään kaksi 60 istumapaikkaa kohti. Tämän jälkeen aina yksi esteetön paikka lisää kutakin alkavaa 60 istumapaikkaa kohti. Esteetön pääsy järjestetään vähintään kahdelle eri istuinriville katsomossa ja esteettömät paikat sijoitetaan mukavaan katselusuuntaan, ei pelkästään rivin reunaan vaan myös keskipaikkeille, yhdenvertaisen valinnanmahdollisuuden turvaamiseksi. Esteettömät paikat varustetaan pistorasiain, jotka sijoitetaan 400-1100 mm korkeudelle lattiasta ja vähintään 400 mm etäisyydelle nurkasta. Katsomoihin suositellaan erillisiä istuimia penkkien sijaan.

Katsomon istuimissa tarvitaan erilaisia istuinkorkeuksia ja osa istuimista varustetaan käsi- ja selkänojin. Uimahalleissa käytetään sekä tavanomaisella istuinkorkeudella (noin 450 mm) olevia istuimia että tavallista korkeampia istuimia (istuinkorkeus 500–550 mm).

Katsomoporrastiloihin suositellaan portaita katsomon molemmin puolin. Portaisiin asennetaan käsijohteet kahdelle korkeudelle ja kaikkiin askelmiin merkitään kontrastiraidat (ks. kohta 2.4).

Uimahallin katsomotilaan asennetaan kiinteä induktiosilmukka. Induktiosilmukasta on kerrottu enemmän luvussa 4.2 Induktiosilmukka.

2.11 Kahvilatilat

Palvelu- ja itsepalvelutiskien havaittavuutta korostetaan sijoittamalla ne kontrastivyöhykkeelle (lattiamateriaali erottuu tummuuskontrastina muusta tilan lattiasta). Palvelu- ja itsepalvelutiskien edessä on vähintään 900 mm leveä kulkuväylä. Suositeltavaa on varata tiskin eteen tilaa pyörätuolin kääntymisympyrän verran eli vähintään 1 500 mm.

Tiskin korkeus soveltuu sekä seisovalle että pyörätuolia käyttävälle täysikasvuiselle henkilölle, kun tarjotinrata on noin 800 mm korkeudella. Yhtenäinen tarjotinrata ja tarjotinradan syvyinen vapaa polvitila tarjotinradan alla helpottavat itsenäistä suoriutumista. Hinnastojen ja muun informaation on erotuttava hyvin.

Astioiden palautukseen ja jätteiden lajitteluun tarkoitetun linjaston sopiva korkeus on noin 800 mm.

Osaan uimahallin kahvilan pöydistä on päästävä pyörätuolilla. Tällöin kulkureitillä tarvitaan vähintään 900 mm leveä vapaa tila myös silloin, kun tuoleissa istutaan. Kalusteiden ja lattian välillä on tummuuskontrastiero. Istuinten siirtämisestä lähteviä ääniä tulee välttää ja vaimentaa. Pistorasioita varataan myös asiakkaiden käyttöön (mm. sähköpyörätuolin lataus, hengityskoneen käyttö).

Jos kahvio laajentuu kesällä ulkoterrasille, liitetään se sisätilaan esteettömästi.

2.12 Palvelupisteet

Palvelutiski sijoitetaan helposti havaittavaan paikkaan ja sinne johtavat hyvät opasteet. Palvelutiski sijoitetaan mieluiten niin, että sille on suora yhteys sisäänkäynniltä. Näkövammaisten henkilöiden on helppompaa löytää palvelutiski, jos sen luo johtaa selkeä kulkureitti. Se voi olla materiaalikonstrastiraita, ohjaava koholista tai hyvin paikoillaan pysyvä käytävänmatto, joka johtaa sisäänkäynniltä tiskille. Palvelutiski valaistaan. Palvelutiskin sijoittelussa otetaan huomioon myös ympäristön hälyäänien välttäminen. Palvelupisteelle asennetaan induktiosilmukka (ks. luku 4.2 Induktiosilmukka)

Uimahallissa palvelutiski mitoitetaan siten, että sitä voivat käyttää myös lapset, pyörätuolia tai rollaattoria käyttävät henkilöt tai lyhytkasvuiset.

Palvelutiskin (kassan) yhteydessä voidaan käyttää lisäksi lippuautomaattia. Laitetyypin valinnassa tulee ottaa huomioon esteettömyysnäkökohdat. Automaatti ei saa olla ainoa vaihtoehto lipun ostamiseen.

2.13 Uimahallin sosiaalitilat

Henkilökunnan tilojen ja neuvottelutilojen tulee olla esteettömiä. Osan kalusteista tulee soveltua pyörätuolin käyttäjille. Kalusteiden säädettävyys on olennainen osa työergonomiaa ja myös esteettömyyttä.

Jos taukotilat eivät sijaitse esteettömien puku-, pesu- ja wc-tilojen läheisyydessä, niiden yhteyteen sijoitetaan esteetön wc.

3 Valaistus, värit ja materiaalit

Rakennuksen käyttöturvallisuusasetuksen mukaan:

Rakennuksen ja sen ympäristön on oltava käytön ja huollon turvallisuuden mahdollistavalla tavalla valaistu. Valaistus ei saa aiheuttaa turvallisuutta vaarantavaa häikäisyä.

Rakennuksen pintojen ja valaistuksen on oltava sellaiset, että havaitsemisen kannalta tarvittavat valoisuuserot saavutetaan.

Kulkureitillä olevat luiskat, askelmat, kynnykset ja tasoerot on osoitettava selvästi valaistuksen ja pintojen tummuuserojen tai huomiomerkitöjen avulla.

Ikkunat, lasiseinät ja lasiovet, joihin on vaara törmätä, on merkittävä siten, että ne havaitaan helposti. Niiden lasitukset on tehtävä turvalasista.

Lattiapinnan on oltava tasainen ja valmistettu tilan käyttötarkoitus huomioiden soveltuvasta materiaalista siten, että kompastumis- ja liukastumisriski on pieni.

3.1 Valaistus piha-alueilla

Uimahallin pihan yleisvalaistusvoimakkuus on 10–30 lx. Muutoskohdissa, kuten portaissa, luiskissa ja kulkuväylien risteyskohdissa valaistusvoimakkuus on vähintään 100 lx. Valoa voidaan käyttää ohjavana elementtinä sijoittamalla valaisimet samalle puolelle kulkuväylää tasaisin välein toisistaan.

Opasteet, varsinkin kartat tai muut toimintojen sijainnista kertovat opastaulut, valaistaan niiden lukemisen helpottamiseksi. Valaistus voidaan hoitaa joko sisäpuolelta valaistuilla opasteilla (suositus) tai valaisemalla opasteet.

3.2 Valaistus sisätiloissa

Esteettömän tilan valaistuksen tulee olla tasainen, häikäisemätön, riittävän tehokas tilan hahmottamiseksi ja säädettävissä käyttötilanteiden mukaan. Kohdevalaistuksella voidaan helpottaa kulkuteiden havaittavuutta sekä korostaa vaaraa aiheuttavia kohtia kuten portaita ja tasoeroja.

Valaisimet suositellaan sijoitettavaksi tilaan siten, että niitä voidaan käyttää myös ohjaavana elementtinä kulkuväylillä. Allastilassa valaisimet on sijoitettava altaiden väliin häikäisyn välttämiseksi. Valaisimet, niiden sijoitus ja tilojen pintamateriaalit ja niiden värit valitaan siten, ettei synny näkemistä häiritsevää kiiltokuvastumista, häikäisyä tai heijastuksia.

Luonnonvalo ei saa aiheuttaa vastavalohäikäisyä tai häikäisyä veden pinnassa.

Suosituksia uimahallin tilojen valaistusvoimakkuuksiksi

Alla on suosituksia uimahallin tilojen esteettömän keskimääräisen valaistusvoimakkuuden tasoksi. Suositukset ovat EU:n valaistusstandardin SFS EN 12464-1 mukaisia. Esteettömyyden kannalta suositellaan mainituista arvoista korkeampaa arvoa. Valaistussuunnittelussa otetaan huomioon valaistusstandardin mukaiset tasaisuusvaatimukset, värintoistoarvot ja seiniin ja kattoihin tulevat valaistusvoimakkuudet sekä kuhunkin kohteeseen liittyvät erikoisohjeistukset.

Valaistusstandardi:
EN 12464-1 (2019)
Light and lighting -
Lighting of work
places - Part 1: In-
door work places.

- sisääntuloaula 200–300 lx (säädettävä valaistus 200–500 lx, ei portaatonta säätöä himmentimillä, vaan tarvittaessa valaisinten ohjaus ryhmittäin, alueittain tms.)
- käytävät ja risteysalueet 100–150 lx
- oleskelutilat, aulat 200–300 lx
- portaat 150 lx (portaan alku- ja loppupäässä 300 lx)
- hissi 150 lx, hissien edustila 300 lx
- vaatesäilytys 300 lx, valoa myös naulakon yläosaan ja hattuhyllylle
- palvelupiste, vastaanottopöytä 300–750 lx, seinät 100 lx, katto 75 lx
- henkilökunnan kahvihuone 200 lx
- toimistotilat 500 lx, seinät 150, katto 100 lx, säädettävä
- neuvottelutilat 300 lx, pöytätasot 500-1000 lx, seinät 150 lx, katto 100 lx, säädettävä
- ilmoitustaulut 500 lx (pystytasossa)
- wc 200–300 lx yleisvalaistus (jokaisessa yksittäisessä suljetussa wc-tilassa)
- peilivalaistus kasvojen korkeudella 300–500 lx, vertikaali valaistusvoimakkuus etäisyys peilistä 0,5 m
- puku- ja pesuhuoneet 300 lx
- kahvila 200–500 lx, seinät 75 lx, katto 50 lx

3.3 Värit ja tummuuskontrastit

Tummuuskontrastit helpottavat ympäristön hahmottamista. Vaaleat värit suurissa pinnoissa, kuten seinät ja katot, ovat suositeltavia, sillä

ne lisäävät valoisuutta. Värien valinta ottaen huomioon tummuus-contrastit auttaa suuresti näkövammaisten henkilöiden suunnistautumista uimahallissa, ja lisää kaikkien käyttäjien turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta.

Turvalliset reitit pesutiloista allastiloihin merkitään tunto- ja tummuus-contrastina lattiaan käyttäen esimerkiksi muusta lattiamateriaalista karheudeltaan tai pintarakenteeltaan poikkeavaa laatoitusta. Näkövammaisten ohjaavat laatat eivät sovellu tiloihin, joissa kuljetaan paljain jaloin.

Uima-altaan loiskekourut osoitetaan selkeästi tummuuscontrastina. Helpoin ratkaisu on valita loiskekourujen ritilät siten, että niiden tummuuscontrasti poikkeaa lattian laatoituksesta.

Tasaisella pinnalla, erityisesti lattiassa, tulee muita kuin näkövammaisten ohjaamiseen tarkoitettuja tummuuscontrasteja käyttää harkiten ja välttää voimakkaita kuvioita, jotta näkövammaiselle henkilölle ei synny virheellistä vaikutelmaa tasoeroista. Voimakasväriset kuviot voivat myös aiheuttaa migreeniä henkilölle, jolla on neurologinen vamma. Pienikokoinen, hillitty kuviointi lattiassa ei haittaa.

3.4 Materiaalit

Märkätilojen lattiat ovat yleensä laatoitettuja. Liukkaus estetään laatan kitkaominaisuuksilla, jotka perustuvat pinnan rakenteeseen tai kohokuviointiin.

Allergisoivia materiaaleja vältetään. Allergisoitumista ja allergisia reaktioita voivat aiheuttaa kosketettaessa mm. nikkeli, kromi, kumi ja keinokumi. Näitä materiaaleja ei pidä käyttää sellaisissa yksityiskohdissa, jotka joutuvat kontaktiin ihon kanssa kuten säätimissä, painikkeissa tai käsijohteissa. Lisäksi allergisia reaktioita saattaa aiheutua mm. lastulevyistä ja muovilaminaatista vapautuvista emissioista, niissä käytettävien liima-aineiden vuoksi.

Hengitystieallergian kannalta suositeltavia seinämateriaaleja ovat kipsilevyt, rapatut ja maalatut kiviseinät sekä puupaneeli pystylaudoitettuna. Vaakasuorat laudoitukset tai säleiköt keräävät pölyä ja voivat aiheuttaa märkätiloissa homeen muodostumista.

Viherseiniä suunniteltaessa vältetään allergiaa aiheuttavia huonekasveja. Lisätietoa allergisoivista kasveista löytyy Allergia- ja astmaliiton sivuilta: www.allergia.com.

4 Akustiikka, äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmät

Esteettömyysasetuksen mukaan: Jos katsomossa, auditoriossa, juhla-, kokous- tai ravintolasalissa, opetustilassa tai muussa vastaavassa kokoontumistilassa tai yleisön palvelutallassa on äänentoistojärjestelmä, siinä on oltava induktiosilmukka tai muu vastaava äänensiirtojärjestelmä.

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen ääniympäristöstä (796/2017, myöhemmin ääniympäristöasetus) ohjaa rakennuksen ääneneritystä sekä melun- ja tärinätorjuntaa.

Ääniympäristöasetuksen mukaan opetus-, kokous-, ruokailu-, hoito-, harrastus-, liikunta- ja toimistotilojen ääneneristys ja ääniolosuhteet on suunniteltava ja toteutettava tilan käyttötarkoitus huomioon ottaen siten, että niissä saavutetaan toimintaa vastaava riittävän hyvä ääniympäristö ja riittävä puheenerotettavuus.

4.1 Akustiset olosuhteet uimahalleissa

Uimahalleissa syntyvä hälinä kuormittaa sekä henkilökuntaa että asiakkaita ja huonontaa erityisesti kuulovammaisten henkilöiden kuunteleolosuhteita. Puheen ymmärrettävyys paranee akustiikaltaan hyvissä tiloissa vähentäen äänen korottamisen tarvetta ja melua.

Monitoimiallas sijoitetaan omaan huonetilaansa, jolloin äänentoiston avulla ohjatut tapahtumat eivät haittaa muiden altaiden käyttäjiä. Opetusallas ja esimerkiksi vesiliukumäki pyritään sijoittamaan siten, että niiden toiminnasta aiheutuva melu jää paikalliseksi.

Huoneakustiikka suunnitellaan niin, **että tilojen jälkikaiunta-aikaa optimoimalla kuulutukset tulevat kaikille käyttäjille selkeästi kuuluviksi kaikissa tiloissa**, ja että häiritsevä taustamelu hallitaan kaikissa tilanteissa. Tilojen akustiikka toimii hyvin, kun tilat suunnitellaan vallitsevia ohjeita noudattaen. Ohjeiden suositusarvoista käytetään parasta luokitusta.

Äänenvaimennusmateriaalia valittaessa varmistetaan, että se kestää kosteita olosuhteita eikä aiheuta allergiaa.

Akustiikan suunnittelu: Rakennusten akustinen suunnittelu. Oppilaitokset, auditoriot, liikuntatilat ja kirjastot (RIL 243-2-2007).

Uimahalleissa allashallit ovat akustisesti vaikeita ja taustameluisia paikkoja. Kaiuttimien sijoitteluun ja kaiutintyyppeihin ja laatuun kiinnitetään allashallissa erityistä huomiota. Vaativissa kohteissa, kuten kilpailutason halleissa, suositellaan käytettäväksi akustiikan ja äänentoiston erikoissuunnittelijoita hyvän lopputuloksen varmistamiseksi.

Äänentoistojärjestelmästä kuuluvan ohjelman tulee katketa automaattisesti kuulutusten ja hätäviestien ajaksi. Tiloissa, joissa on toimiva äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmä, huolehditaan, että kaikki äänentoistojärjestelmän kautta välitettävä informaatio tulee kuuloammallisille induktiosilmukkajärjestelmän avulla.

4.2 Induktiosilmukka

Toimivan äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmän luomiseen induktiosilmukkajärjestelmän (myöhemmin induktiosilmukka) avulla on seuraavat vaihtoehdot:

- **Kiinteä induktiosilmukkajärjestelmä**, joka sisältää kiinteästi asennetun induktiosilmukka-antennijohdon (myöhemmin antennijohto), sekä toimivan äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmän. Kiinteä induktiosilmukka soveltuu tiloihin, joissa järjestetään säännöllisesti yleisötapatumia, tai induktiosilmukkaa käytetään muusta syystä usein. Kiinteän induktiosilmukan sovellus on **kiinteästi asennettu palvelusilmukka**, jonka kuuluvuusalue kattaa yhden palvelupisteen.
- **Kiinteästi asennettu antennijohto ja siirrettävä äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmä**, jolloin järjestelmän käyttövalmiiksi saaminen edellyttää toimivan kannettavan äänentoisto- ja äänensiirtojärjestelmän (vahvistin ja mikrofoni) liittämisen toimintakuntoiseen kiinteästi tilaan asennettuun antennijohtoon sekä vahvistimen säätämisen. Soveltuu tiloihin, joissa induktiosilmukkaa käytetään säännöllisesti.

Esteettömyysasetuksen mukainen äänensiirto- ja äänentoistojärjestelmä toteutetaan uimahalleissa ensisijaisesti kiinteällä induktiosilmukka-antennijohdolla ja siihen liitettävällä kiinteällä tai siirrettävällä äänensiirtojärjestelmällä. Ylikuuluminen viereisiin tiloihin estetään vaihesiirtojärjestelmällä.

Henkilökohtaiset kannettavat silmukat tai matkapuhelinsovellusten kautta välitettävä ääni eivät korvaa asetuksessa mainittua induktiosilmukkaa tai muuta vastaavaa äänensiirtojärjestelmää.

Helsingin kaupunki linjaa induktiosilmukkaohjeessaan, mihin julkisiin uusiin tai peruskorjattaviin tiloihin induktiosilmukka asennetaan. Induktiosilmukoiden suunnittelussa äänen ylikuuluminen eri tilojen välillä vältetään vaihesiirtosilmukka-asennuksilla. Tila tulee varustaa induktiosilmukka opasteella ja kuuluvuusalueen ilmaisevalla kartalla. Ohjeen mukaan induktiosilmukka asennetaan uimahalleissa palvelupisteelle, kuiviin liikuntatiloihin ja katsomoon.

Induktiosilmukajärjestelmä toteutetaan RT-kortin 09-11280 Induktiosilmukka kuulovammaisten apuvälineenä mukaan ja noudattaen Helsingin kaupungin induktiosilmukkaohjetta.

Uimahallin palvelutiski varustetaan kuulolaitteen käyttäjiä varten palvelupistesilmukalla (induktiosilmukalla sekä mikrofonilla) ja induktiosilmukasta kertovalla opasteella. Lisäksi varmistetaan kuulovammaisille hyvä näköyhteys työntekijän kasvoihin. Palvelupistesilmukan käyttö- ja huolto-ohjeiden tulee olla henkilökunnan saatavilla ja henkilökuntaa tulee opastaa sen käytössä. Huolto-ohjeissa tulee olla yhteystiedot laitteiston maahantuojiin. Suositeltavaa on varustaa palvelupiste myös ns. kommunikaattorilla niitä kuulovammaisia varten, joilla ei ole käytössään kuulolaitetta.

Induktiosilmukan
suunnittelu:
RT 09-11280
Induktiosilmukka
kuulovammaisten
apuvälineenä
Helsingin kaupunki,
Induktiosilmukka-
opas suunnittelijoille
ja henkilökunnalle
2020

5 Opastus

Esteettömyysasetuksen mukaan rakennusten tilojen ja niiden kiinteän kalustuksen ja varustuksen on sovelluttava liikkumis- ja toimimisesteisille.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevassa yleissopimuksessa edellytetään, että yleisölle avoimien rakennusten ja muiden tilojen opastetekstit tuotetaan pistekirjoituksella sekä helposti luettavassa ja ymmärrettävässä muodossa.

Opasteissa käytettävissä kuvasymboleissa suositellaan käytettäväksi Helsingin kaupungin Helsinki kaikille – sivuston symboleita. Ne soveltuvat käytettäväksi myös kohokuviolina. Myös [Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliiton \(SUH\) sivuilta](#) löytyy mallisymboleita.

[Helsingin kaupungin esteettömät symbolit](#)

Opasteet piha-alueilla

Uimahallin sisäänkäyntiin voidaan asentaa opastava äänimerkkilaitte näkövammaisia varten. Myös muu äänilähde voi opastaa näkövammaista henkilöä. Uimahallissa voidaan opastuksen lisänä käyttää kauko-ohjattuja ääniopasteita ja puhelinsovelluksia (esim. Beacon -navigaatiojärjestelmä).

Pääopasteet

Uimahalliin aulaan heti sisäänkäynnin jälkeen asennetaan pääopaste, joka kertoo eri tilojen sijainnin, mikäli uimahallin yhteydessä on useita eri toimintoja.

Tilaopasteet

Kaikki läheltä luettavalle ja tunnusteltavalle korkeudelle sijoitetut puku-, pesu- ja allastiloissa olevat tilaopasteet tehdään koho-opasteina, joissa teksti erottuu taustasta selkeänä tummuuskontrastina. Yksittäiset sanat voidaan ilmaista kohokirjaimin (versaali) ja pitkiin teksteihin lisätään pistekirjoitus. Opasteissa käytetään lisäksi yksiselitteisiä helposti havaittavia kuvasymboleja, jotka ovat kaikkien ymmärrettävissä. Pistekirjoitusmerkinnöissä seurataan Näkövammaisten liiton suosituksia suomalaisesta pistekirjoitusohjeistuksesta.

[Näkövammaisten liiton pistekirjoitusohjeistus](#)

Kulku puku- ja pesuhuoneisiin sekä saunaan ja allastiloihin opastetaan selkeästi. Myös paluureitti allastiloista pesutiloihin opastetaan.

Kuva 3. Esteettömyyssymbolihankkeen mukaiset symbolit miesten ja naisten pukuhuoneelle ja saunalle.

Uima-allastilan opasteet

Ajan seuraamiseksi hyvä apu on seinäkello, jossa on selkeät kontrastit ja joka lyö täydet ja puolet tunnit. Uudessa ei käytetä kuulolaitetta eikä näkövammaisten kelloa voi käyttää märkätiloissa.

Aaltoaltaassa tulee olla varoitusvalot ja -äänet ennen aaltolaitteen käynnistymistä, niin että käyttäjät, jotka haluavat poistua altaasta ennen aaltojen syntymistä, voivat poistua turvallisesti.

Muut opasteet

Info-näytöt asennetaan aulatilaan, pukuhuoneisiin ja allastiloihin. Infonäyttöjä käytetään muun esitettävän informaation lisäksi hätäviestien välittämiseen.

Pukukaappien numerointi tehdään vähintään 50 mm korkein selkeästi taustasta tummuuskontrastina erottuvin kohonumeroin. Numerot asennetaan katselukorkeudelle 1 400–1 600 mm korkeuteen.

Lähteitä

Asetukset

[Valtioneuvoston asetus rakennuksen esteettömyydestä](#) (241/2017)

Ympäristöministeriön asetus rakennuksen käyttöturvallisuudesta (1007/2017)

Ympäristöministeriön asetus rakennusten paloturvallisuudesta (848/2017)

Standardit

SFS-EN 1176 Leikkikenttävälineet ja turva-alustat

SFS-EN-1177 Leikkikenttien iskua vaimentavat alustat. Testimenetelmät iskunvaimennuksen määrittystä varten

SFS-EN 15288-1:2018 Uima-altaat. Osa 1: Suunnitteluun liittyvät turvallisuusvaatimukset

EN 12464-1 (2019) Light and lighting - Lighting of work places - Part 1: In-door work places.

Esteettömyysohjeet

Esteettömät sisäliikuntatilat. Niina Kilpelä. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Rakennustieto Oy. 2013.

[Esteetön rakennus ja ympäristö](#). Niina Kilpelä. Ympäristöministeriö. Rakennustieto Oy. 2019.

Opaskoiran paikka liikuntatiloissa (muistio). Versio 1.0, päiväys 2.5.2020. Opaskoirayhdistys ry, NouHaun Opaskoirapalvelu, Näkövammaisten Liiton Opaskoirakoulu ja Suomen Opaskoirakoulu. 2020

[SuRaKu-ohjeistus](#) (katu-, viher- ja piha-alueiden suunnittelu, rakentaminen ja kunnostaminen esteettömiksi)

RT-kortit

RT 07-10881 Huoneakustiikka. 2006

RT 09-11280 Induktiosilmukka kuulovammaisten apuvälineenä. 2017

RT 103027 Portaat ja luiskat. 2019

RT 103028 Paarikuljetuksen tilantarve. 2019

RT 103059 Uimahallien suunnittelu, 2019

RT 91-10788 Sisäänkäyntitilat, julkiset rakennukset. 2003

RT 91-11257 Saunan tilojen suunnittelu. 2017

RT 91-11282 Kiinteistön opasteet. 2017

RT 97-11146 Sisäliikuntatilat, Liikuntasalit ja monitoimihallit. 2014

RT 98-11207 Polkupyörien pysäköinti ja säilytys, 2016

RT 98-11235 Pysäköintialueet. 2016

Suunnitteluohjeet

Rakennusten akustinen suunnittelu. Oppilaitokset, auditoriot, liikuntatilat ja kirjastot. RIL 243-2-2007.

Uima-altaat ja niiden varusteet. SFS-käsikirja 80.

Uimahallien ja kylpylöiden suunnittelu – käytännössä toimiviksi todettuja ratkaisuja. Pernu, Pentti; Kuurne, Veikko, Rakennustieto Oy. 2016.

Uimahallien ja kylpylöiden turvallisuuden edistäminen. Tukes-ohje 1/2015.

Helsingin kaupungin ohjeet

Induktiosilmukkaopas suunnittelijoille ja henkilökunnalle 2020. Helsingin kaupunki. 2020.

Katualueiden tyyppiirustukset: <https://www.hel.fi/helsinki-kaikille/fi/ohjeita-suunnitteluun>

Helsinki

**Helsingin kaupunki
Kaupunginkanslia**

Pohjoisesplanadi 11–13
00170 Helsinki
PL 1
00099 Helsingin kaupunki
Puhelinvaihde 09 310 1641

www.hel.fi